

XAVIER ROIG

"NI SOM NI SEREM"

Edicions La Campana (Barcelona, 2002)

Xavier Roig (Barcelona, 1957) és un enginyer que és director general d'una empresa multinacional de tecnologia, la qual cosa l'ha portat en els darrers anys a viatjar intensament arreu del món. Així, tot comparant el nostre país amb els que avui lideren el creixement i el progrés econòmic a nivell mundial, l'autor fa una anàlisi crítica i provocadora al voltant del que no dubta de titllar d'autèntica "paràlisi política i empresarial catalana".

L'autor del llibre comença preguntat-se si, essent imparcial, ell "compraria" Catalunya, pregunta que per a l'autor tindria una clara resposta si no fos català: no. Però l'autor és català i tot partint d'una desacomplexada catalanitat militant va desenvolupant les seves reflexions, amb una clara voluntat de generar un debat públic al voltant de la competitivitat present de l'economia catalana.

El tòpic de la suposada laboriositat dels catalans és el primer que qüestiona Roig, preguntant-se quin és l'autèntic i real progrés que pot atribuir-se l'economia catalana en els darrers anys vint-i-cinc anys: per a l'autor, el principal mèrit de Catalunya és el de no haver quedat despenjada d'Europa per culpa d'una Espanya endarrerida. Ara bé, com diu textualment, per a aconseguir això "calia renunciar a tantes coses?" Per a Roig, la transició i el procés de "devolution" s'acaba el 23-F de 1981: a partir d'aquesta data tot és involució autonòmica, de tal manera que les competències que no es van aconseguir fins llavors ja no s'han arribat a aconseguir (Xabier Arzallus està d'acord en aquest punt tot recordant, en una visita a Barcelona el mes de maig d'enguany, que el concert autonòmic basc el van esgarrapar a Suárez tot just quinze dies abans de l'intent "frustrat" de cop d'Estat).

Per a l'autor, Catalunya pateix a Espanya el síndrome alemany a Europa: el de pagar i no manar. Però així com els alemanys ja estan donant clars senyals de que consideren haver purgat les seves culpes per la segona guerra mundial (així, els fons de cohesió europeus que financien en un 80% poden arribar a desaparèixer en sis anys) i de que volen començar a exercir el lideratge polític que pel seu pes econòmic els correspon (el PIB alemany suposava l'any 2000 el 32% del PIB de la Unió Europea dels onze), no sembla que els catalans tinguin cap mena de pressa (llevat d'esperar que l'ariet nacionalista basc obri una escletxa prou gran en el marc constitucional espanyol com per mirar d'esmunyir-s'hi al darrera sense que es noti gaire).

Així, el llibre és força lúcid quan presenta una incisiva crítica al procés de construcció europea que lideren els Estats jacobins francès i espanyol, que han sabut aprofitar molt bé el fet que en aquests darrers deu anys Alemanya també ha hagut de demanar disculpes pel fet d'haver prioritzat la seva reunificació (tanmateix, els jacobins s'han permès el luxe de titllar impunement els bitànics de "conservadors i antieuropeus", sense tenir en compte les crítiques que aquests fan a un procés de construcció europea que no és pas precisament un model de participació democràtica). Amb la ampliació de la UE, però, s'obren noves oportunitats per a que Catalunya pugui passar a defensar més directament els seus interessos en tant que petita nació europea: els països que hi entraran (encara més petits en població i producció, des del Bàltic fins a l'Adriàtic) són antics socis comercials i polítics d'Alemanya, a la qual s'espera que atorguin un clar suport en contrapartida als ajuts teutons en el procés d'independència i de reconstrucció econòmica (de fet, ja l'any 2000 el 50% de les exportacions de la UE a l'Europa de l'est eren alemanyes, les quals han aconseguit d'entrar-hi més fàcilment gràcies a la debilitat –no pas aleatòria– de l'euro).

Políticament, Roig afirma que Catalunya avui és feble per culpa seva, fent impossible tota possibilitat de guany i progrés nacional l'etern i estèril bipartidisme CiU-PSC, per compensació i anul·lació. I el més paradoxal és, segueix l'autor, que tots dos partits es disputen el paper de regenerador i modernitzador d'Espanya, sense ni tant sols adonar-se que tant el PP com el PSOE han estat molt més hàbils en aquest procés reformador de l'Estat, que avui és molt més eficient en el seu centralisme i en el seu paper de xuclador de poder. Així, els fracassos de l'economia catalana més recents (la pèrdua de centres de decisió, el nou sistema de finançament, la decadència de la Fira de Barcelona...) són més fruit de la incompetència pròpia que de "Madrid". D'aquesta manera, per tant, ens trobem que el catalanisme polític sorgit ara fa cent anys va triomfar perquè era eficient, mentre que el d'ara fracassa perquè és incompetent, a més de generar uns "fantàstics i entusiastes renegats" tant a nivell polític –Piqué– com cultural –Flotats– (Madrid sí que és una excel·lent "terra d'acollida").

L'autor també afirma, rotundament, que avui la burgesia catalana "ja no existeix". Així, els executius de les corporacions importants a Catalunya fan d'empresaris sense ser propietaris de les empreses que representen i sense arriscar-hi capital. D'altra banda, hi ha també al nostre país un excés d'institucions financeres clau sense cap mena de control democràtic (les caixes d'estalvi, per exemple, a qui pertanyen? qui decideix els que les han de dirigir?). Tanmateix, Barcelona ja s'hauria d'haver adonat que avui és més important ser la tercera ciutat d'Europa en un sol camp que ser la primera d'Espanya en tres camps diferents: sembla, per tant, que l'únic mirall de Barcelona és Madrid, en lloc de les àrees més competitives internacionalment (un mirall deformat, que ens porta a imitar les accions que emprèn el govern central). I l'autor tampoc no s'està d'afirmar que Barcelona "ja és una mena de parc temàtic de Gaudí, una mena de macro-Lloret amb ínfulas culturals".

Per a Roig, els diferents projectes per a l'aeroport del Prat simbolitzen i sintetitzen els errors de la política catalana actual. Així, l'obsessió per la construcció d'un metro que el connecti amb la ciutat, havent-hi un tren infrautilitzat, va en contra del que s'està observant als principals aeroports actuals (on el tren està desplaçant clarament el metro). D'altra banda, no deixa de ser paradoxal que els vols que més han crescut en els darrers anys siguin els del pont aeri. Tanmateix, tampoc no s'entén la manca d'ambició del Govern de la Generalitat i de l'empresariat català, en no haver encara impulsat la creació d'una companyia aèria pròpia, com han fet per exemple els valencians o els llombards. El Prat, per tant, és un excel·lent aeroport regional europeu, però mentre continuï sense vols intercontinentals (ara només en té dos a l'estiu, mentre Milà en té trenta-cinc) continuarà sent un aeroport provincià, limitant les possibilitats d'un salt endavant de la nostra economia.

A més, els estaments de poder catalans han preferit impulsar negocis tant "estratègics" com el sector immobiliari, els aparcaments i els peatges, i les nostres grans empreses s'han deixat arrossegar per Madrid cap a una internacionalització a Llatinoamèrica de dubtosa rendibilitat: ningú no dubta que, a llarg termini, Iberoamèrica presenta unes bones perspectives de generar un creixement econòmic elevat i sostingut; però cal preguntar-se si les inversions espanyoles dels darrers anys en aquests països han estat destinades a fomentar la producció i la capacitat exportadora dels mateixos, o bé si han volgut aprofitar unes oportunitats derivades de la privatització de serveis en molts casos en règim de monopoli, no sempre exposats a la competència internacional.

La denúncia del provincialisme mental català (les empreses encara consideren una venda a Lió com a exportació, mentre que una venda a Almedralejo és una venda al mercat interior) porta a l'autor finalment a denunciar el dèficit fiscal català com a veritable coll d'ampolla de l'economia catalana: aquest dèficit es va acceptar en un moment en què Espanya era un mercat protegit per a la indústria catalana, condició que avui està molt lluny de la realitat present. Així, aquest dèficit fiscal en volum és semblant, per exemple, al que mantenen els lands occidentals amb els lands orientals a Alemanya, amb la diferència de que el seu pagament és molt més curt i limitat en el temps, alhora que aplicat sobre una renda molt més gran.

En darrer terme, el llibre llisca perillosament en denunciar una corrupció política generalitzada a Catalunya a tots els nivells ("els partits haurien de tenir un stand a Construmat"), a partir d'algunes denúncies que malauradament són poc contrastables. Però sens dubte, tot i l'estratègia incendiària que Roig fa servir per a transmetre el seu missatge, una part sensible del seu retrat d'una Catalunya que perd competitivitat és força raonable.

Ramon Tremosa i Balcells